

ÅAMP

Återvändandeprogrammet
Människohandel - Prostitution

**Information för
myndigheter och
frivilligorganisationer**

Stöd i frivilligt återvändande och återintegration för personer utsatta för människohandel eller prostitution i Sverige

Länsstyrelsen i Stockholm genomför tillsammans med den Internationella migrationsorganisationen (IOM) ett program som ger stöd i återvändande och återintegration till utländska medborgare utsatta för samtliga exploateringsformer¹ eller prostitution i Sverige. Programmet erbjuder ansvariga svenska myndigheter och organisationer (t.ex. socialtjänst, polisen, Migrationsverket och personal på skyddade boenden) stöd i att genomföra ett tryggt återvändande, samt har också möjlighet att arrangera de praktiska förberedelserna kring frivilligt återvändande.

Varför ge stöd i frivilligt återvändande och återintegration?

När den utsatte återvänder till sitt hemland väntar många utmaningar, t.ex. ekonomiska svårigheter, social ojämlikhet och diskriminering samt oroligheter eller konflikter. Dessa faktorer ökar även risken för den utsatte att på nytt hamna i människohandel (The Causes and Consequences of re-trafficking - Evidence from the IOM Human Trafficking Database, IOM, 2010). Denna risk är störst upp till två år efter att ha tagit sig ur utnyttjandesituationen. Kvinnor, barn och unga vuxna är de mest utsatta, särskilt om de saknar stöd eller stöts bort av sin familj eller lokalsamhället vid hemkomsten. Detta program erbjuder återintegrationsstöd för de tre första månaderna efter återvändandet. Avsikten är att gradvis underlätta för att kunna återgå till ett normalt liv och att så långt det är möjligt, minimera riskerna för att åter hamna i människohandel.

Människohandel kränker individens mänskliga rättigheter. Programmets syfte är att ge den som återvänder tillräckligt med information för att kunna bestämma om man vill ta hjälp och stöd i att återvända till hemlandet. Information om frivilligt återvändande bör därför finnas till hands för den utsatte. Socialarbetare, polisen, personal på andra myndigheter och skyddade boenden m.fl., ska beakta den utsattes sårbara situation och individuella omständigheter samt kunna erbjuda information om personens rättigheter och möjlighet att återvända hem. Detta utesluter inte den utsattes rätt att söka asyl i Sverige.

Vem kan få stöd i återvändandet?

En person kan erbjudas stöd av programmet om:

- Hon/han har identifierats som, eller misstänks vara, utsatt för människohandel (för samtliga exploateringsformer)
- Hon/han är utländsk medborgare och befinner sig i eller utsätts för prostitution i Sverige
- OCH
- Hon/han vill återvända frivilligt till sitt hemland

Observera! Minderåriga (under 18 år), medföljande barn och EU-medborgare kan också få stöd inom ramen för programmet.

Vilket stöd finns tillgängligt?

Programmet kan erbjuda stöd under hela återvändandeprocessen genom att:

- Stötta ansvariga svenska myndigheter och frivilligorganisationer med att erbjuda information om stöd i återvändandet.
- Ta reda på hur situationen ser ut för den som återvänder i hemlandet, t.ex. familjesituationen (särskilt gällande ensamkommande barn). Programmet kan också undersöka tillgängliga tjänster och stöd i hemlandet för att personen ska kunna fatta ett välgrundat beslut om att ta hjälp och stöd i att återvända, eller inte.²
- Stötta den som återvänder med att göra upp en realistisk plan för återintegrationen i hemlandet (inklusive att kartlägga personens behov samt att identifiera risker i återvändande och återintegration)
- Hjälpa med att ordna nödvändiga resedokument, t.ex. pass.
- Boka flygbiljetter och ordna eventuell vidaretransport inom både Sverige och hemlandet.
- Vid behov, ordna assistans eller en ledsagare som följer med personen under resan, t.ex. i transit.
- Ordna så att någon möter upp den som återvänder och hjälper personen på flygplatsen i hemlandet.
- Erbjuder tillgång till och betalning av stöd och tjänster relaterade till boende, medicinsk och psykosocial vård, rehabilitering, utbildning, arbetspraktik eller möjlighet att starta en mindre affärsverksamhet.
- Följa upp återvändande- och återintegrationsprocessen för att, vid behov, erbjuda ytterligare stöd till den som återvänt.

Observera! Möjligheten till att erbjuda stöd i återvändandet samt tillgängligt stöd i hemlandet kan variera från land till land. Individuella riskbedömningar kan också påverka möjligheten till att ge stöd i återvändandet.

Hur ansöker man om stöd inom programmet?

Länsstyrelsen i Stockholm meddelar vilka som kan få stöd genom programmet och underrättar IOM:s kontor i Helsingfors om ärendet. IOM tar sedan kontakt direkt med myndigheten eller organisationen i Sverige som ansvarar för återvändandet (t.ex. socialtjänsten, polisen, Migrationsverket, kontaktperson på skyddat boende eller annan frivilligorganisation). Detta för att ge ytterligare information om och påbörja alla praktiska förberedelser relaterade till återvändandet. Länsstyrelsen i Stockholm hålls underrättad under hela processen och har möjlighet att underlätta informationsutbyte och kommunikationen mellan IOM och svenska samarbetspartners om behov uppstår.

¹ Tvångsarbete, påtvingad trigggeri, stölder, krigstjänst, avlägsnande av organ

² Den som återvänder ska få tillräcklig information om tillgängliga alternativ samt information om möjligheter, risker och begränsningar (t.ex. tillgänglighet och omfattning av stöd) relaterade till återvändandet.

Process i frivilligt återvändande och återintegration för personer utsatta för människohandel eller prostitution i Sverige

1

Steg 1: Första kontakt

Då en person överväger att återvända hem eller vill ha mer information om möjligheten att få stöd inom programmet i att återvända hem, ska den ansvariga myndigheten eller organisationen i Sverige, med personens samtycke, kontakta:

Nationella sekretariatet mot prostitution och människohandel
vid Länsstyrelsen i Stockholm
Tfn: 010-223 11 40
E-post: nmt.stockholm@lansstyrelsen.se

Alla personliga uppgifter i ärendet kommer att hanteras med hänsyn taget till sekretess! (Se mer i rutan om skydd av uppgifter)

2

Steg 2: Ett beslut att ta hjälp och stöd i återvändandet baserat på tillräcklig information

Efter att Länsstyrelsen i Stockholm har konstaterat att den som vill återvända kan delta i programmet, behöver den ansvariga myndigheten eller organisationen i Sverige:

- Diskutera återvändandet med personen som överväger att ta hjälp och på så sätt stötta personen att fatta ett välgrundat beslut. IOM kan underlätta detta genom att ta fram information om situationen och tillgängligt stöd i hemlandet (observera att personens samtycke att utbyta information med IOM behövs!)
- Involvera den som återvänder i att planera återvändandet och återintegrationen i sitt hemland. IOM:s "Checklista vid förebereelser av återvändande och återintegration / Behovsinventering vid återvändande – förslag på frågor" kan hjälpa till att identifiera behov, finna möjligheter och eventuella begränsningar relaterade till återvändandet och återintegrationen.
- Fylla i formuläret "Frivilligt återvändande och återintegration - ansökan" tillsammans med personen som vill återvända. Vidare med personens skriftliga samtycke, underteckna ansökan där personen också intygar att hon/han återvänder frivilligt. Informationen är till hjälp då en individuell återintegrationsplan för personen som återvänder görs upp.

Observera! Personen har när som helst rätt att ta tillbaka sin ansökan om stöd i återvändande. Att visa intresse för, att be om information eller att ansöka om frivilligt återvändande och återintegration förbinder ingen till att återvända.

3

Steg 3: Själva återvändandet

Baserat på formuläret "Frivilligt återvändande och återintegration - ansökan" kommer IOM:s kontor i Helsingfors att påbörja de nödvändiga förberedelserna kring hemresan och återintegrationen. IOM:s kontor i Helsingfors kontaktar IOM:s lokala kontor samt andra etablerade lokala aktörer som kan erbjuda relevant återintegrationsstöd i hemlandet.

IOM hjälper den som återvänder med att:

- Skaffa nödvändiga resedokument, t.ex. pass (vid behov)
- Boka flygbiljetter och ordna transport till flygplatsen i Sverige
- Ordna assistans på flygplatsen/gaten (vid behov)
- Ordna en ledsagare på resan (vid behov)
- Ordna så att någon möter den som återvänder och hjälper personen på flygplatsen i hemlandet (vid behov)
- Ordna vidaretransport till hemstaden (vid behov och under förutsättning att lokala aktörer har möjlighet/resurser till det)

4

Steg 4: Återintegration och uppföljning

IOM hjälper den som återvänt att etablera sig i sitt hemland samt att finna tillgängliga stödinsatser. I den utsträckning det är möjligt, samarbetar IOM:s lokala kontor med andra aktörer i hemlandet som kan erbjuda återintegrationsstöd. IOM:s lokala kontor sköter även utbetalningen av olika återintegrationsbidrag.

IOM erbjuder den som återvänt:

- Månatligt försörjningsbidrag: USD 150 (totalt USD 450) under de tre första månaderna för att täcka vardagliga utgifter, t.ex. mat, kläder, telefon och lokala transportmedel. Denna månatliga summa betalas kontant till den som återvänt på IOM:s kontor i hemlandet (eller via banköverföring, om möjligt).
- Särskilt bidrag för återintegration: tjänster eller utrustning i pengar värda USD 3000 för att täcka kostnader av nödvändig rehabilitering (t.ex. för drog- eller alkoholmissbruk), utbildning, yrkesinriktad utbildning, arbetspraktik, företagslicenser eller utrustning i mindre affärsverksamhet. IOM betalar kostnaderna direkt till vård- och stödgivarna på basis av återintegrationsplanen och förekommande avtal/kontrakt.

Ytterligare stöd kan erbjudas till den som återvänder. Detta stöd är dock begränsat samt utifrån personens individuella behov:

- USD 300 i bidrag för att ersätta utgifter relaterade till hälsovård, t.ex. läkarbesök, provtagningar, läkemedel, fysioterapi och psykologiskt stöd. IOM betalar kostnaderna direkt till stödgivarna eller återbetalar dem i efterhand mot uppvisande av kvitto/faktura.
- USD 300 i bidrag för att täcka boendekostnader, t.ex. skyddat boende, hyra, avbetalning på bolån, värme, elektricitet, vatten, etc. IOM betalar kostnaderna direkt till stödgivare, andra ansvariga eller återbetalar dem i efterhand mot uppvisande av kvitto/faktura.

Observera! Utifrån en bedömning av varje enskilt ärende, kan medföljande barn få 50 % av stödet från alla nämnda stödkategorier.

Utöver att handlägga det ekonomiska stödet, så har det lokala IOM-kontoret i hemlandet kontakt med den utsatte samt följer upp personens återintegration under de första tre månaderna efter hemkomsten. I slutet av programmet kommer varje återvändandeärende att utvärderas och om personen samtycker och vill, så kan hon eller han lämna värdefull feedback om programmet.

*Skydd av uppgifter

All information, alla uppgifter och informationsutbyte gällande den utsatte bör behandlas med respekt för personens sårbarhet och rätt till sekretess.

Den svenska socialtjänsten och andra myndigheter bör beakta offentlighets- och sekretesslagen för att skydda sina klienters personuppgifter. Att utbyta information mellan de svenska myndigheterna förutsätter klienternas samtycke. Om du är osäker på vilka sekretessbestämmelser som gäller just din myndighet, kontrollera detta med behörig personal.

IOM ska vidta tillräckliga och skäligen försiktighetsåtgärder för att skydda personuppgifter. Alla personliga uppgifter insamlas, används, överförs och lagras säkert enligt IOM:s principer för dataskydd

Vem kan man kontakta för vidare information?

Nationella sekretariatet mot prostitution och människohandel
vid Länsstyrelsen i Stockholm
Tfn: 010-223 11 40
E-post: nmt.stockholm@lansstyrelsen.se
Web: www.lansstyrelsen.se/stockholm

Länsstyrelsen i Stockholm har sedan 2011 ett regeringsuppdrag för nationell samordning i arbetet mot prostitution och människohandel för sexuella ändamål. 2013 utökades detta mandat till att omfatta samtliga exploateringsformer.

Internationella migrationsorganisationen (IOM)
Tel.: +358 9 684 11 522 / Mobil: +358 50 414 0803
Web: www.iom.fi/avrrtipp-swe
Formulär till: iomhelsinkiAVR@iom.fi
eller fax: +358 9 684 11 511

IOM är en mellanstatlig organisation med 157 medlemsstater och kontor i över 100 länder. Organisationen har som mål att främja en humanitär och ordnad in- och utvandring som är till gagn för såväl migranterna som deras hemländer. IOM har över 20 års erfarenhet av arbete mot människohandel och av att hjälpa personer utsatta för människohandel världen runt.

“Handel med människor: rekrytering, transport, överföring, hysande eller mottagande av personer genom hot om eller bruk av våld eller andra former av tvång, bortförande, bedrägeri, vilseledande, maktmissbruk eller missbruk av en persons utsatta belägenhet eller givande eller mottagande av betalning eller förmåner för att erhålla samtycke från en person som har kontroll över en annan person i syfte att utnyttja denna person. Utnyttjande skall innebära åtminstone utnyttjande av andras prostitution eller andra former av sexuellt utnyttjande, tvångsarbete eller tvångstjänst, slaveri eller med slaveri jämförbara bruk och sedvänjor, trälldom eller avlägsnande av organ.”

Förenta Nationernas tilläggsprotokoll om förebyggande, bekämpande och bestraffande av handel med människor, särskilt kvinnor och barn, 2000 (Palermoprotokollet). Ratificerat av Sverige år 2003

Programmet

Återvändandeprogrammet för Människohandel - Prostitution” (ÅMP) genomförs av Länsstyrelsen i Stockholm och den Internationella migrationsorganisationen (IOM) i Helsingfors. Programmet syftar till att i Sverige kunna erbjuda ett systematiskt stöd i återvändandet. ÅMP baserar sig på pilotprojektet ”Frivilligt återvändande och återintegration för personer utsatta för människohandel eller prostitution i Sverige” (AVRRTIIPP-SWE) som var i gång åren 2012-2014.

Internationella migrationsorganisationen har kontor i följande länder och regioner

Afghanistan	El Salvador	Madagascar	Serbia
Albania	Estonia	Malaysia	Sierra Leone
Angola	Ethiopia	Maldives	Slovakia
Argentina	Finland	Mali	Slovenia
Armenia	France	Malta	Solomon Islands
Australia	Gambia	Marshall Islands	Somalia
Austria	Georgia	Mauritania	South Africa
Azerbaijan	Germany	Mauritius	South Sudan
Bahrain	Ghana	Mexico	Spain
Bangladesh	Greece	Micronesia, Federated States of	Sri Lanka
Belarus	Guatemala	Mongolia	Sudan
Belgium	Guinea	Montenegro	Switzerland
Bolivia, Plurinational State of	Guyana	Morocco	Syrian Arab Republic
Bosnia and Herzegovina	Haiti	Mozambique	Tajikistan
Bulgaria	Honduras	Myanmar	Thailand
Burkina Faso	Hungary	Nepal	The Former Yugoslav Republic of
Burundi	India	Netherlands	Macedonia
Cabo Verde	Indonesia	Nicaragua	Timor-Leste
Cambodia	Iran, Islamic Republic of	Niger	Togo
Cameroon	Iraq	Nigeria	Trinidad and Tobago
Canada	Ireland	Norway	Tunisia
Chad	Italy	Pakistan	Turkey
Chile	Jamaica	Panama	Turkmenistan
China	Japan	Papua-New Guinea	Uganda
Colombia	Jordan	Paraguay	Ukraine
Costa Rica	Kazakhstan	Peru	United Kingdom
Cote d'Ivoire	Kenya	Philippines	United Republic of Tanzania
Croatia	Kosovo/UNSC 1244	Poland	United States of America
Czech Republic	Kuwait	Portugal	Uruguay
Congo, the	Kyrgyzstan	Republic of Korea	Uzbekistan
Congo, Democratic Republic of	Lao People's Democratic Republic	Republic of Moldova	Venezuela, Bolivarian Republic of
Denmark	Latvia	Romania	Vietnam
Djibouti	Lebanon	Russian Federation	Yemen
Dominican Republic	Liberia	Rwanda	Zambia
Ecuador	Libya	Saudi Arabia	Zimbabwe
Egypt	Lithuania	Senegal	

Internationella migrationsorganisationen IOM
Postadress: Box 851, 00101 Helsinki, Finland
Besöksadress: Unioninkatu 13
Tfn: +358 9 684 11 50
E-post: iomhelsinki@iom.int

Länsstyrelsen i Stockholm
Nationella sekretariatet mot prostitution och
människohandel
Postadress: Box 22067, 104 22 Stockholm
Besöksadress: Hantverkargatan 29
Tfn: 010-223 11 40
E-post: nmt.stockholm@lansstyrelsen.se

